

<artifakti>

! **Genfærd** er titlen på særudstillingen på ARoS fra 9. oktober 2010 - 6. februar 2011

! Christian Lemmerz er født i Karlsruhe i Tyskland i 1959. Han er uddannet billedhugger på kunstakademiet i Carrara, Italien fra 1978 til 1982.

Han flytter til Danmark i 1982 og går på Kunstakademiet i København fra 1982 til 1986. I 1982 kommer han med i kunstnergruppen Værkstedet Værst med blandt andre Erik A. Frandsen og Lars Nørgaard.

! Jesmonite er et vandbaseret materiale, man kan bruge til at modellere skulpturer af og bygge modeller. Det anvendes både i arkitektur og i kunst.

Undervisningsmateriale fra ARoS

Udstillingen **Genfærd** med Christian Lemmerz er en stor soloudstilling med fortrinsvis nye værker. Lemmerz arbejder tredimensionelt og mange af de udstillede skulpturer er fremstillet i klassiske materialer såsom marmor og bronze. Lemmerz arbejder også med nutidige og mere atypiske materialer som silikone, jesmonite, margarine og genstande/figurer fra hverdagen. Selvom materialerne er meget forskellige, så er temaerne i hans kunst de samme. Det er livets store spørgsmål og begreberne liv og død, krop og sjæl, godhed og ondskab, der vendes og drejes i Lemmerz' på en gang skræmmende, smukke og fascinerende værker.

Udstillingen indeholder værker, der kan virke voldsomme. Da galleriet er inddelt i tre rum, kan man undlade at se de pågældende værker. Se evt. den trykte børneguide til udstillingen.

! **Katrina, 2007**
Målgruppe: fortrinsvis 7.-10. klasse, gymnasium og hf

?
Hvorfor arbejder Lemmerz med så mange forskellige materialer?

?
Hvorfor tror du at udstillingens titel er Genfærd?

! Christian Lemmerz laver udstillingen **Scene** på Esbjerg Kunstmuseum i 1996. Den indeholder blandt andre værket **Legeme (Spejl)**, der består af seks lukkede glaskister med opsprættede og sammensyede grisekroppe samt værket **Blutspiegel**, et elleve meter langt aluminiumsspejl indsmurt i blod.

Carrara marmor kommer fra byen Carrara i den nordlige del af Italien. Det var i selvsamme marmorbrud at den berømte italienske billedhugger Michelangelo (1475-1564) fandt sit marmor. Han har blandt andet lavet skulpturen af **David** og malet loftet i det sixtinske kapel.

Hvordan ville selvportrætter her virke, hvis det var et maleri?

Hvorfor tror du at Lemmerz har portrætteret sig selv som selvmordsterrorist?

Hvorfor portrætterer sig selv i marmor?

MARMORETS MESTER

I udstillingens største rum er der samlet over 20 af Lemmerz' marmorskulpturer. Nogle af værkerne er meget store, mens andre er ganske små. Motivkredsen spænder bredt fra den klassiske buste, som f. eks. **Henning Larsen** til mere næste abstrakte fremstillinger som **Golgatha**. Langt de fleste af værkerne forholder sig dog til mennesket og kroppen, men med det twist, at det er døden og kroppens forfald, der skildres. Den fine, rene marmor kommer derfor til at stå i skarp kontrast til de grusomme temaer, der udspiller sig.

Selbst (Suicide Terrorist) 2000 – 02 Carrara marmor

Selvportrættet er en velkendt genre i billedkunsten. Men Lemmerz' selvportræt adskiller sig markant fra typiske selvportrætter. Han har gengivet sig selv som en selvmordsterrorist, der har fuldført sin mission og har sprængt sig selv i stykker. Kun hovedet og den ene fod er tilbage. Beskrivelsen er voldsom og blodig, men værket fremstår enkelt og smukt i den glatte hvide marmor. På en gang uhyggeligt og samtidig smukt.

Henning Larsen, 2005

Det er ikke første gang i kunsthistorien, at en kunstner skildrer sig selv på en blodig måde. Vincent Van Gogh malede sit selvportræt med hovedet bundet ind i 1889, efter at have skåret sin ene øreflip af i 1888.

Find selv flere eksempler på kunstneres selvportrætter.

Selbst, (Suicide Terrorist)
2000 – 02

Adam Kadmon, 1997-98

Adam Kadmon, 1997-98 Carrara marmor

Den 240 cm høje skulptur er ved første øjekast en klassisk gengivelse af en ung mand udført i marmor. Ved nærmere øjesyn finder man hurtigt ud af, at figuren langt fra er traditionel. Manden er nemlig ikke en mand. Hans køn er fjernet og i stedet ses kvindens køn. Det gør dog ikke figuren til en kvinde og resten af kroppen er udpræget maskulin, hvis man ser bort fra figurens venstre ben, der er iført en højhælet sko. På hans venstre arm sidder et lille barn, men barneansigtet er ældet og kroppen har et dybt ar. Hans højre arm er løftet, men knækket af, og man ser sener, knogler og muskler i et åbent kødsår. Han står lænet op af en erigeret penis, der delvist er skjult af et klæde. På soklen er der indgraveret teksten *Noli me tangere* (rør mig ikke) med blindeskrift.

Lemmerz har lavet en skulptur med en ophobning af referencer til andre kunstværker. Mest af alt refererer den til den antikke statue **Hermes med Dionysosbarnet** lavet af billedhuggeren Praxiteles, udført ca. 350-330 f.Kr. Men den oprindelige statues harmoni har Lemmerz erstattet med disharmoni og uhygge, og med stærke seksuelle undertoner. Det lille barn er ældet og har et stiksår i maven som Kristus på korset, den knækkede arm er et åbent kødsår og den klassiske søjle er udskiftet med et gigantisk fallossymbol.

Hvorfor tror du at Lemmerz bruger en antik skulptur som udgangspunkt for sin egen?

Hvorfor giver Lemmerz sin antik inspirerede skulptur en jødisk titel? Hvorfor har han sat Jesusbarnet på armen?

Hvilken betydning har det at søjlen er udskiftet med en penis?

Hvorfor har Lemmerz fjernet mandens køn og udskiftet det med kvindens køn?

Mandens arm er hugget af. Hvilken forskel gør det på oplevelsen af skulpturen som helhed?

Adam Kadmon er den jødiske betegnelse for det første menneske på jorden.

Det lille Jesusbarn skildres som regel siddende på armen af sin mor, Jomfru Maria. Find værker af andre kunstnere, med samme opstilling/barnet på armen.

Fallos er et begreb, der stammer fra græsk og bruges om det mandlige kønsorgan i betydningen erigeret penis.

Skulpturen **Adam Kadmon** kan også ses på Pustervig Torv i Århus. Her er den fremstillet i bronze.

Tag papir og kul med på byvandring og tegn skulpturen på Pustervig Torv.

Hvordan opleves skulpturen på museet og hvordan opleves skulpturen i byrummet?

I gamle dage når de store konger eller adelige døde, gav man dem store gravmæler for at ære dem. De var som regel udført i marmor og andre fine materialer og den døde var portrætteret/gengivet på gravstedet.

Sammenlign Lemmerz' **Mermaid** med et gravmæle fra barokken. I kan f.eks. gå i Århus Domkirke, Roskilde Domkirke eller finde billeder på nettet.

Historien om den lille Havfrue er skrevet af H.C. Andersen i 1837 og er kendt over hele verden.

I 1989 lavede Disney deres version af eventyret om den lille havfrue.

Hvordan adskiller Disneys udgave sig fra originalen?

Og hvordan adskiller Lemmerz sig fra de to?

Mermaid, 2005, Statuario Carrara marmor

På to store marmorblokke ligger en kvindefigur. På den ene blok vender hun ryggen opad, på den anden vender hun maven opad. Titlen på skulpturen er **Mermaid** (havfrue), men kvindekroppen ligner mere en strandvasker frem for en havfrue. Hun har ben i stedet for fiskehale, og hendes nøgne krop er delvist i forrådnelse. Via materialet og den skulpturelle form refererer Lemmerz til renæssancen og barokkens begravelseskunst, samtidigt med, at han fordrejer billedhuggertraditionens klassiske idealer; pigekroppens nedbrydning står i kontrast til marmorets bestandighed og klassiske forbindelse til det evige og skønne. Som i flere af Lemmerz' marmorværker spiller værkets formmæssige udtryk og indhold op mod hinanden.

Hvorfor har Lemmerz valgt at kalde skulpturen for **Mermaid**?

Lav en sammenligning med skulpturen af **Den lille havfrue** som står på Langelinie.

Hvorfor har Lemmerz lavet sin havfrue som en strandvasker?

En strandvasker er et lig, der er skyllet i land.

På Langelinie i København står skulpturen **Den lille havfrue**. Den blev foræret som en gave til København af brygger Carl Jacobsen og udført af billedhuggeren Edvard Eriksen den 23. august 1913.

Mermaid, 2005

Krigen i Irak startede den 20. marts 2003, under amerikansk ledelse og med deltagelse af flere lande, herunder Danmark. Begrundelsen for krigen var at Irak besad masseødelæggelsesvåben og udgjorde en overhængende fare for USA og verdenssamfundet. Krigen er ikke afsluttet endnu og kaldes i dag Irak-konflikten.

Den danske kunstner John Kørner har malet billeder fra krigen i Afghanistan. Gå på 6. sal og se Kørners værker og sammenlign de to måde at skildre krig på.

Abu Ghraib, 2007, Carrara marmor

Den smukke hvide marmorskulptur forestiller en dyngede nøgne menneskekroppe, placeret ovenpå hinanden. Det, der ved første øjekast virker smukt og fint, er i virkeligheden en barsk påmindelse om krigen i Irak. Værket er opstået på baggrund af et fotografi fra krigen i Irak, hvor amerikanske soldater torturerede irakiske fanger til døde og lagde de døde kroppe i en pyramideformet bunke. Det enkelte menneske reduceres til krop uden sjæl. Værket lægger også op til en politisk diskussion af, hvordan kultur og religion spiller ind, når vi udpeger en person eller en befolkningsgruppe som værende enten gerningsmand eller offer. Ofte vil den enes gerningsmand være den andens offer og omvendt.

Hvordan påvirker krigens billeder dig?

Hvilken betydning har det at værket er lavet i marmor?

Hvordan vil det fremstå som fotografi? Eller maleri?

Find eksempler på kunstværker, der omhandler krig. På ARoS hænger f.eks. Jørgen Sonnes **Rytterkampen ved Århus den 31. maj 1849**.

Skriv et digt ud fra en af Lemmerz' marmorskulpturer.

Abu Ghraib, 2007

The Prophet (Bin Laden),
2005

WUNDERKAMMER

I udstillingens andet rum vises Lemerz' skulpturer i blandede materialer. Der er værker i bronze, gips, margarine, skum m.m. De mange forskellige værker er sammenstillet i galleriet som et raritetskabinet, hvor de enkelte skulpturer udstilles i montrer og på sokler. Her ses bl.a. et gebis i sort marmor, en gigantisk fedtbaby, en tvehovedet skabning i bronze og en forgyldt statue af Osama Bin Laden.

Et Wunderkammer eller raritetskabinet er en samling af sjældne genstande. Det kan være alt lige fra udstoppede dyr, konkylier, nordiske og antikke oldsager til eksotiske genstande fra fremmede lande. Dette "kunstkammer" var på den måde et mikrokosmos, der afspejlede den omkringliggende verden.

Osama Bin Laden er en arabisk sheik, der i 1979 tog til Afghanistan og hjalp USA med at fordrive Sovjetunionen fra landet. USA trak sig da russerne var ude af landet, og Bin Laden fortsatte sin frihedskamp med arabiske alliancer. Han betragtes i dag som en fjende af den vestlige verden, og han menes at stå bag en række terrorhandlinger og bombeangreb.

Zweiherz, 2009

Lav selv et Wunderkammer i klassen ud fra et bestemt tema!

Kender du wunderkammerprincippet fra andre sammenhænge?

! Det er meget almindeligt i film at bruge "uskyldige personer" såsom børn eller evt. dyr/dukker til at udføre uhyggelige handlinger. Det forstærker gysen at dem vi mindst regner med er onde, er dem, der er skurkene.

Eksempler på uhyggelige film er: Chucky, Rosemary's baby, Pet Semetary, Ondskabens hotel.

?

Find selv flere eksempler fra film.

Hvad er det der gør at vi synes de film er uhyggelige?

Og hvordan forholder Lemmerzs kunst sig til det?

!

Mickey Mouse er den første i striben af kendte Disney figurer. Han bliver tegnet første gang i 1928 af Walt Disney. I Danmark blev han kaldt Mikkel Mus frem til 1949.

?

Mange kunstnere har brugt Disneys figurer i deres værker. Hvorfor er netop Disneys figurer interessante at bruge for kunstnere?

Find selv andre kunstværker, hvori der indgår tegneseriefigurer.

SM (Suicide Mouse), ed, 2/6, 2006, Mixed media

Den velkendte Disney figur Mickey Mouse er omdannet til en tikkende selvmordsbombe med en detonator i den ene hånd og indvolde, der vælter ud af maven. Ved at bruge en figur som alle børn og voksne kender, og lade ham udføre en ond handling, skaber Lemmerz en skulptur fyldt med kontraster. Figuren er på en gang ond og god. Ved at bruge en velkendt figur vi forbinder med noget godt, bliver ondskaben så meget desto større, fordi den overrasker og kommer bag på os.

?

Hvorfor tror du at kunstneren har valgt lige netop Mickey Mouse og ikke en anden Disney figur?

Hvordan påvirker det dig at se Mickey Mouse med en bombesprængning på maven?

SM (Suicide Mouse), ed, 2/6, 2006

Babyen eller barnet som motiv er meget almindeligt i kunsthistorien. Men det er altid den samme baby der skildres, nemlig Jesus barnet.

Find andre eksempler på kunstværker med babyer!

Prøv selv at lave en tredimensionel figur og eksperimenter med materialerne (eks. ler, gips, margarine, voks). Du kan tage udgangspunkt i et fotografi af dig selv som baby.

Hvad står babyer for i vores verden?

Fettbody 1985, Mixed media: gips, træ og jern beklædt med margarine

Skulpturen forestiller en baby formet af margarine over et skelet af træ og jern. Skulpturen er rå og næsten abstrakt i sin udformning med en stor uformelig krop og små strittende arme. Babyens ansigt er maskeagtigt og minder mere om en voksen mand end et lille barn. Margارين er valgt fordi babyer ofte er fede og margارين er som kropsfedt. Babyen er ikke kun ment som en provokation fra kunstnerens side, men skal ses som et samspil mellem form og indhold. Normalt er babyer noget vi forbinder med det nuttede og søde, men i den her version bliver de transformeret til noget klamt og ulækkert.

Fettbody 1985

Hvad tror du at Lemmerz vil fortælle med sin fedtbody?

Ecce Homo, 2009, Patineret bronze

På væggen hænger en halshugget Kristusfigur udført i patineret bronze. Han har lændeklæde på og holder armene ud til siden, som hang han på korset. I maven har han et sår, og hænder og fødder er naglet til væggen. Selvom hovedet og korset mangler er man ikke i tvivl om, hvem figuren skal forestille. Lemmerz tager udgangspunkt i den klassiske fremstilling af Kristus på korset og har udført skulpturen i bronze, så den ligner en klassisk skulptur. Men det klassiske udtryk brydes ved at fremstille Kristus som halshugget, og det vi tror vi kender, tager pludselig en drejning mod noget ukendt og skræmmende.

Ecce Homo, 2009

Ecce Homo er en latinsk titel og betyder på dansk: her er manden.

Hvad betyder mixed media?

Hvorfor har Lemmerz afbilledet Kristus som halshugget? Hvorfor er korset væk?

Hvordan hænger værket's titel **Ecce Homo** sammen med værket?

Special effects bruges i film og på teatre til at skabe realistiske effekter.

Det kan være alt lige fra kunstigt blod til mere gennemarbejdede masker eller dukker, der ligner rigtige mennesker.

RÆDSELSKABINETTET

I det sidste rum udstilles Lemmerz' nyeste værker. Han har gennem de sidste 5 år arbejdet med materialer man oftest forbinder med produktion af gyser/splatter film og special effects. Værkerne er superrealistiske og kan derfor virke meget voldsomme. Lemmerz arbejder stadig med kroppens forfald og krigens rædsler, men i modsætning til marmorværkerne, der har et æstetisk smukt ydre, så vækker silikoneværkerne afsky og angst. (Værkerne er ikke for små børn). Som en kommentar til de frastødende og blodige værker har Christian Lemmerz udtalt, at der er meget mere blod i ét enkelt videospil, end i hele hans samlede produktion.

Hvorfor tror du at Lemmerz viser alt det blod?

Hvordan reagerer du, når du ser blod?

Hvad er forskellen på at se blod på film/TV og på ARoS?

The Breather, 2009

The Breather, 2009, Mixed media: silikoneafstøbning af en mand i naturlig størrelse med kunstig lunge

Værket er en silikoneafstøbning af et menneske i naturlig størrelse, der er sluttet til en gammeldags respirator, som beskueren hører brumme i baggrunden. Under silikonen kan man skimte de døde lunger, der bliver holdt kunstigt i live af respiratoren. Værket kredser om døden som tema og handler om den i bogstaveligste forstand skindøde, som kun bliver holdt i live af en maskine, der mekanisk får lungerne til at bevæge sig.

Hvordan påvirker det dig at se skulpturen?

Hvordan tror du at værket vil fungere, hvis det var lavet af marmor?

En respirator er et apparat til kunstigt åndedræt

Skindød er en dødlignende tilstand, hvor livstegn er så svage at de ikke kan erkendes umiddelbart. Ved skindød er der ingen sikre dødstegn og genoplivning kan være mulig.

Lemmerz

En urinal er en kumme, hvori mænd kan tisse/urinere.

Lemmerz taler om kunstnerens rolle i dag i forhold til samleren, gallerierne, museerne. Hvordan var kunstnerens rolle for 200 år siden (i guldalderen)?

Eller for 100 år siden?

Hvordan påvirker værket dig?

Er det uhyggeligt eller ulækkert?

Hvordan vil det påvirke værket, hvis man fjerner penisen?

Hvilke værker i udstillingen Genfærd rammer dig mest?

Saatchi's Penis, 2005, Mixed media: urinal

I løbet af de seneste år har Lemmerz skabt en række skulpturer af de materialer, der anvendes til at lave 'special effects' i filmindustrien. En af disse skulpturer er **The Saatchi Penis**, en urinal i porcelæn, hvori der ligger cigaratskodder, afføring og en afskåret penis. Lemmerz' værk bærer klare referencer til Marcel Duchamps' værk **Fountain** fra 1917, som i alt sin enkelthed bestod af en urinal på sokkel.

Men hvor Duchamps urinal var pinligt ren, så er Lemmerz' derimod beskidt og tilført en horrorfilm-effekt i form af den amputerede penis.

I 1914 introducerede Duchamp sine såkaldte "readymades"-kunstværker, der blev sammensat af dagligdagens brugsgenstande, som f.eks. et cykelhjul eller en urinal.

Ifølge værkets titel, tilhører den kastrerede kønsdel en af verdens mest indflydelsesrige kunstsamlere, Charles Saatchi, der bor i London. Lemmerz har udtalt, at Charles Saatchi betragtes som en gud i den internationale kunstverden, og at han med værket ville lave en kommentar til den forandring i kunstverdenen, "... hvor kunstneren er blevet det svageste, mindste vigtige led i kunsten. Før var det museer og gallerier, så kuratorer og nu er det samlerne, der bestemmer alt."

Saatchi's Penis, 2005

Hvorfor tror du at Lemmerz arbejder med religiøse emner/ personer?

Hvordan oplever du den hængte Kristus af Lemmerz?

Sammenlign med værker, der afbilleder Kristus på Korset.

Find andre værker fra kunsthistorien, der omhandler Judas.

Undersøg begreberne judaspenge og judaskys. Hvad betyder de og hvad er historien bag dem?

På ARoS står en anden skulptur, **Flora**, der også er meget livagtig. Du finder hende oppe ved informationen.

Sammenlign de to skulpturer og diskuter hvordan begrebet livagtig kan tolkes i forhold til begge skulpturer.

Statue (Flora), 2003 af Rory Macbeth

Jesus Judas, 2010

I værket **Jesus Judas** har Lemmerz sammensat Jesus og Judas til én figur. Den hyperrealistiske skulptur er et af Lemmerz' nyeste værker. Den forestiller en nøgen, hængt mand, hvis krop er synlig mærket af tortur. På mandens krop ser man de sår som Kristus angiveligt pådrog sig under Pontius Pilatus' pinsler; tornekransen, sømmene i håndflader og fødder, de mange piskeslag og såret i siden af kroppen, som han fik, da de romerske soldater stak ham med en lans. Lemmerz' figur er dog ikke blevet korsfæstet som Jesus, men hængt, som Judas, der efter at have forrådt Jesus i Getsemenes have tog sit eget liv.

Med værket stiller Lemmerz det noget provokerende spørgsmål: hvem af de to, der har taget den tungeste byrde på sine skuldre? "Det er på forhånd bestemt, at Judas skal forråde Guds søn. Han bliver ikke hyldet, men foragtet, skønt Jesus uden Judas ikke ville have opfyldt sin bestemmelse og være endt på korset. Hvad sker der med en figur og vores opfattelse af den, hvis den i stedet for at hænge på et kors hænger for enden af et reb?", spørger Lemmerz.

Omvisninger

Bestil en særlig tilrettelagt omvisning
Pris: 475,- (1 time) på hverdage inden kl. 17

Værkstedspakke

Giv oplevelsen af udstillingen en kreativ dimension
Pris: 600,- (inkl. materialer)

Jesus Judas, 2010

Yderlige information

Har du spørgsmål til materialet – eller ønsker råd og vejledning om brug af udstillingen i undervisningssammenhæng, er du naturligvis velkommen til at kontakte os: Helle Bjerregaard og Martha Freud Abildgaard – Formidlingsafdelingen på ARoS.

ARoS Kunstmuseum
Aros Allé 2 | DK-8000
Århus C

Tlf: 8730 6644 / 645
Mail: vol@aros.dk

